

פסח

מאמרים ושיחות ממוי"ך הגה"צ
רבי יצחק משה ארלנגר שליט"א

"זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיה ב' ב.). אי' בווה"ק כשרצה הבורא להוציא את ישראל ממצרים היו בעצבות ולא רצו לצאת, עד שהטיל עליהם טל של תחיה, ובמקו"א כתוב שהראה להם הקב"ה את השכינה באנפין נהירין עד שרדפו אחרי השכינה, וע"ז נאמר "משכני אחרייך נרוצה". הנה חג הפסח הוא זמן של "אהבת כלולותיך", שלקח הקב"ה את ישראל לו לעם, וביאמרי אמת' האריך שפסח הוא זמן של "וארשתייך לי לעולם". אם חפצים להתדבק באור של היר"ט צריך להתבונן באור של אהבת כלולותיך איך שעזבו בני ישראל את הכל ורדפו אחרי הבורא בארץ לא זרועה, ודבקו באמונה תמימה בבורא, כמ"ש "ויאמן העם". ולזה נתן לנו הקב"ה מתנה מיכלא דמהימנותא, ע"ד שאמרו הבא לטהר מסייעין אותו, כיון שדבקו באמונת ה', העניק להם השי"ת מיכלא שמסוגל להגביר האמונה והדעת דקדושה. ואיתא בספרים שמצה נקרא "לחם עוני", ואין עני אלא בדעת, ואילו המצה מגביר הדעת, לכן הוא לחם עוני, לחם לעניים בדעת.

ובאמת אי אפשר לתאר גודל הזכות שיש לנו בקיום המצוות של אכילת מצה וד' כוסות, שהם חסד ה' שנתן לנו מצוות אלו, ותכליתם כדי להכניס בנו את ההתעוררות העליון כביכול של "ופסח ה' על הפתח", והתגלות של "ישקנו מנשיקות פיהו", שאם היו לאדם עיניים ראויות היה רואה שהוא אדם אחר ממה שהיה קודם שאכל המצה והיין, כמו ולד שיצא ממצב עיבור למצב של תחייה. זהו חסד ה' שאינו הולך כפי סדר המדרגות שתחילה מחיים העצמות ומעלים עליהם עוד בשר וגידים, ורק אח"כ נכנס בהם רוח של תחייה, ואילו בליל חג הפסח, זוכים אל הרוח תיכף עוד קודם תיקון הגוף דהיינו תיקון המעשים באתערותא דלתתא, אף בעת שעדיין במצב של "אני ישנה", כדי לבוא לעבודת ה' מתוך הגילוי הזה.

רבי שמעון בר יוחאי בתחילת האדרא פתח את דבריו, דאנן בחביבותא תליא מילתא שנאמר "אהבתי אתכם אמר ה'". זהו דרכו של רבי שמעון לעורר האהבה אל הבורא הגם שלפי סדר המדרגות עוד לא באנו אל מדרגת האהבה, ומצינו שאל הגילוי הזה זכו ישראל בגאולת מצרים, והוא אשר שייך גם בגאולת הנפש עתה ובגאולה העתידה להיות בקרוב, ובאמת תכלית הגילוי של רשב"י היה לדורות שלנו כידוע דור עקבתא דמשיחא, כי לא תשכח מפי זרעו, והוא לימד לנו דרך שבזמנים הנמוכים של הדור הזה, בחביבותא תליא מילתא, בעבודה של גילוי האהבה העליונה שהוא עבודת חג הפסח, וכמו שאמר הרבי ר' זושא ז"ע על אמרם ז"ל "יראי חטא ימאסו" (סנהדרין צ"ז ע"א) שבעקבתא דמשיחא ימאסו את העבודה מיראה ויגשו מיד אל עבודת האהבה.

זהו פתחון פה לכל האנשים שמבקשים לעורר אותם לעבודת ה', והם משיבים שמרגישים עצמם רחוקים כל כך, אם מצד מעשיהם אם מסיבות אחרות, תשובתם אחת היא, וכי שייך ריחוק גדול ממה שמעיד הנביא על עצמות היבשות שאין בהם שום חיות כלל, ואילו הוא אדם חי שמקיים מצוות או אפילו רק מצוה אחת... ובעבורם ניבא יחזקאל על העצמות היבשות שאפילו במצב רחוק כזה חוזר בהם החיות, וקוראים פטורה הזאת בחג הפסח דוקא, משום שאז הוא הזמן שמתגלה הרוח גם אל העצמות היבשות. ומציתי דיוק נפלא בדברי הרמב"ם, שבכמה מקומות מדבר מענין אהבת ה', אמנם המדרגות הכי גבוהות באהבת ה' בחר הרמב"ם לכתוב דוקא בהלכות תשובה (פ"ו הלכה ו') "אמש היה זה שנאווי לפני המקום משוקף ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד", ובהלכה ז' "והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם צועק ונענה מיד", והיינו דוקא אחרי שיצא מאפילה לאורה או נפתחים שערי האהבה, וממילא גם זה האדם שהוא מדמה בנפשו שהוא מרוחק, הרי בחג הפסח אין לו פתחון פה כלל, שיכול ברגע אחד להפוך לקרוב וידיד, וזאת מלבד מה שלאמיתו של דבר אינו רחוק מהבורא כלל ואין זה רק דמיון תעתועים. ובאמת יש חיזוק גדול ממה שמתחילין ההגדה שמתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו, ללמדינו שלא מטעם המעלות שלנו בחר בנו ה', שהלא עובדי ע"ז היו אבותינו, אלא שזהו סוד חתום אצלו ית' שבחר דוקא בנו להיות לו לעם, וממילא גם אם מרגיש עצמו מרוחק מהבורא, הלא הבורא כביכול בחר בו בסיבת רצונו הכמוס ולא מטעם שהוא קרוב אליו, ממילא אינו נפק"מ כלל אם מרגיש עצמו קרוב או רחוק, כי הבורא רוצה בו כמו שהוא. עכ"פ העבודה שלנו בימים האלו לגלות הדבקות הזאת אל החוץ מן הכח אל הפועל, בלי שום בושה מהסובבים אותנו כמ"ש "אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי".

היום קראנו בהפטורה לשבת חוהמ"פ "ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה ואמרת אליהם העצמות היבשות שמעו דבר ה'" (יחזקאל ל"ז ד'), ואז המשך יחזקאל בנבואתו טל תחייה ונתכסו העצמות בעור בשר וגידים. אח"כ היתה נבואה שניה "ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח כה אמר אדני ה' מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו". זה סדר תחיית המתים שיהיה לעתיד, שיחזרו תחילה הגופים לתחיה בקירוב העצמות אחת אל אחת וקרימת עור בשר וגידים, ואח"כ תהיה התגלות שניה של ד' רוחות של תחיה. ובספרים מבואר סוד התגלות הרוחות אל תוך הגופים שהוא ענין התגלות הנשמה היינו התגלות הדעת דקדושה.

ובספרי המקובלים מבואר שהשתלשלות העולמות גם הם בדוגמא של גוף ונשמה, תחילה נתקן העולם בדומם צומח חי מדבר, אש רוח מים עפר, וכבר היה העולם כמנהגו נוהג אמנם בלא דעת, משום שעדיין היה כגוף בלא נשמה קודם התגלות הרוח, ולסיבה זו "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", שלא נתגלה הדעת בעולם, עד שבא אברהם אבינו וגילה את בורא, "כיון שנגמל איתן זה", המשיך את הדעת אל תוך העולם, כמו שהמשילו חז"ל התגלות אברהם אבינו למהלך בדרך שראה בירה דולקת עד שהציץ עליו בעל הבירה וכו'. ובאמת הוא ענין פלא ויסוד עצום, שבמשך קרוב לאלפיים וחמש מאות שנה היה העולם שמם בלי התגלות הבורא כמעט, עד שבא איתן האזרחי אברהם אבינו והחל לחקור אחר האמת, ומתוך אתערותא דלתתא שלו הציץ עליו בעל הבירה ונתגלה, ומוכרח שזה היה תכלית כל השנים האלו שקדמו לאברהם שלא ידעו את בוראם, שהמתין הבורא כביכול לאתערותא דלתתא שיעלה אדם מ"ן להתגלות הבורא, ללמדך כח ההתעוררות שיש לאדם אחד שמעורר עצמו להשי"ת יכול להשפיע על הדור כולו.

אמנם זה היה גילוי אברהם אבינו בימיו, אולם הגילוי של יציאת מצרים בחג הפסח היה בבחינת אתערותא דלעילא, וכמו שהביא הביית ישראל' בשם הרבי ר' ברוכ"ל ז"ע "ופסח ה' על הפתח", שבחג הפסח פוסח הקב"ה ומוותר על הכלל של "פתחו לי פתח", רק תיכף פותח לנו הבורא פתח אף בלא התעוררות שלנו תחילה. אברהם אבינו היה צריך לפתוח בעצמו פתח כדי שיציץ עליו בעל הבירה, אולם בחג הפסח פוסח הקב"ה על הפסח ומתגלה, כמו שקראנו בשיר השירים "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות" בבחינת דילוג ובבחינת מקפץ שהוא לשון פוסח.

(רעוא דרעוין חוה"מ פסח תשפ"ג)

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתייתי ייני עם חלבי (שיר השירים ה' א').

אי' במדרש (במדבר רבה י"ג ב') "באתי לגני אחותי כלה, למה הדבר דומה למלך שאמר לבני המדינה שיבנו פלטר ובנו אותו והיו בני המדינה עומדים על פתח פלטר ומצעקים ואומרים יכנס המלך לפלטר, מה עשה נכנס בפשפש ושלח להם הכרוז אל תצעקו שכבר באתי לפלטר, כך כשעמד המשכן היו ישראל אומרים יבא דודי לגנו וכו' שלח להם ע"י משה מה אתם יראים כבר באתי לגני אחותי כלה" עכ"ל. והנה גילוי השכינה בעולם הוא ע"י שיורדים י"ג מכלין דרחמי שהוא סוד הכתר להאיר למטה, וזה הרמז באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתייתי ייני עם חלבי גימ' ד"א תתקי"ג, שהוא מספר י"ג מידות באתב"ש עה"ת ועם עוד י' סוד הכתר, ובאתב"ש דיקא, שעדיין נראה כחתום וסתום כאילו לא נכנס המלך עדיין, אמנם באמת הוא גילוי עצום משום שכבר נכנס.

ועד"ו יש לרמוז גם בפסוק (שיה"ש ב' י"ב) הנצינים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו עה"א גימ' י"ג מידות א"ל רחום וחונן ארך אפים ורב חסד ואמת נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקמה עם עוד י' הוא הכתר כנ"ל, והוא ג"כ כענין האמור, שהקדים הכתוב ואמר "הנה זה עומד אחר כתליו משגיח מן החלונות וגו' קול דודי הנה זה בא" וגו', התגלות השכינה בעולם שנראה כמי שעדיין אינו, והנצינים נראים בארץ עת הזמיר הגיע הוא עת הזמיר והשירה שיהיה לעתיד, אמנם המדרש מגלה שאף בעת שנראה כמי שעדיין אינו כאן, האמת הוא שכבר באתי לפלטר.

דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים (שיר השירים ב' ט'). אי' במדרש (שיה"ש רבה פ"ב) "מציץ מן החרכים מבין אצבעותיהם של כהנים, ענה דודי ואמר לי, מה אמר לי, יברכך הוי"ה וישמרך" עכ"ל. ויש לרמוז עפ"י דרשת חז"ל דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ גימ' ג' פסוקים של ברכת כהנים יברכך הוי"ה וישמרך יאר הוי"ה פניו אליך ויחנך ישא הוי"ה פניו אליך וישם לך שלום עם עוד ס"ג (היינו השישים אות"י שבהם וכללות הג' פסוקים), ופשוט.

פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר (שיר השירים ה', ו'). ידוע שקודם ההתעלות ממדרגה למדרגה מוכרחים ליפול תחילה לקטנות, וכשמרגיש שהנה הוא כבר משיג את דודי, אזי דודי חמק עבר ונופל ממדרגתו וצריך לקום ולהתחזק שוב. ונרמז יפה בפסוק דידוע מכתבי הארז"ל שיש קטנות ראשון ואחריו גדלות ראשון, ולאחר גדלות ראשון בא קטנות שני ורק אחריו גדלות שני, וכפי האמור מבואר היטב ענין הקטנות שני שבא אחר גדלות ראשון, כי אחר בחי' "פתחתי אני לדודי" שזוכה להרגיש הארת גדלות ראשון מוכרח להיות מצב של "ודודי חמק עבר" ונופל לקטנות שני. והנה השם של קטנות שני הוא שם אכדט"ם חילוף אותיות אלקים, וב"פ שם אכדט"ם (היינו השם עצמו והלבוש שלו) גימ' קמ"ח, וזהו דודי חמק עבר, שנופל לקטנות שני, ודודי חמק עבר.

"אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו", את חג הפסח נתן לנו הקב"ה מטעם אהבתו אותנו, ולזאת נתן לנו מצוות זה הלילה, סיפור יציאת מצרים, והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור, ובזמן המקדש גם קרבן פסח, כל אלו ענייני התגלות אהבת הבורא לישראל והתגלות השכינה. גם בימינו שאין בית המקדש על מכונו, ניתנו המצוות האלו לתכלית הגילוי הזה, וגודל הגילוי הוא כפי התעוררות האדם עצמו בקיום מצוות אלו ובכוונות הרצויות שלו.

ואי' מעל 'צמח ה' לצבי', שמלבד קיום עצם המצוה שהוא ציווי הבורא, ניתנו המצוות להשתמש בהם כתנופה כמו מנוף שבכוחו להניף משאות כבדים למעלה, כך יכולים ע"י המצוה להניף את כל רוחניות האדם למעלה, והוא ע"י ההרגשים שמעורר בקרבנו בקיום המצוה שמעלה את נפשו, כמו גם בהכנה שקודמת למצוה, אם הכנה רוחנית בלימוד ענייני החג והמצוה בספרים הקדושים, ואם ע"י הכנה גשמית בניקוי החמץ מן הבית בכוונה רצויה ונכונה. אז כשיבוא ליל התקדש החג בודאי יתמוגג ויתגעגע לבורא ולקיום מצוותיו, משום שיהיו כלי המצוה שבנפשו מוכנים ומזומנים לכך, ואז יאירו רגשות אלו גם לילדיו ויונחלו לצאצאיו ובני ביתו. ושמעתי מגאב"ד ירושלים הגרי"ט ווייס זצ"ל שבגיל צעיר מאד עזב את בית הוריו בימי המלחמה, רק דבר אחד זכר היטב מימי ילדותו בצל אביו ונשאר חקוק בעצמותיו, שפעם התעלף אביו באמצע ליל הסדר מרוב התרגשות... מצוות "והגדת לבנך" אינו רק בדיבורים בעלמא, כי אם בהנחלת המציאות והמצב, שיעשו פירות אחריו, כמו התעלפות בעריכת הסדר...

כמה נורא הוא הזמן של ליל הסדר, כמו שאומרים בזה"ק כנהוג לפני ההגדה, איך שמתקבצים כל פמליה של מעלה לשמוע הסדר של בני אדם התחתונים וסיפור ההגדה מפיהם, ואח"כ באים הפמליות העליונות לקלס לבורא, ואז מתקיים כביכול "ועתה יגדל נא כח ה'!" אם מכין אדם עצמו שהנה הוא בא לקיום המצוות כדי להגדיל את כח ה' בעולם, והוא ממקום מושבו למטה ומשפלות ערכו ניתנה הכח בידו להגדיל את כח ה', בידיעה זו היטב יהיה לו פנים אחרות לגמרי בעת קיום מצוות סיפור יציאת מצרים ואכילת מצה, שיהיה בחינה שיוכל להראות באצבע דין הוא...

כתיב "אני ישנה וליבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל" (שיה"ש ה' ב'). אני ישנה וליבי ער, מתארת הפסוק את האדם בשנתו, ופתאום בא דודי ומעוררו בתחנונים של רגשות עצומים, פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, השכינה מתחננת לנשמות ישראל, פתחו לי, אני באה...

הבורא הוציא את ישראל ממ"ט שערי טומאה במצרים, וברגע אחד הכניס אותם לעומק מ"ט שערי קדושה, מהמצב הכי נמוך בעולם למצב הכי גבוה ששייך ברגע אחד, כמוהו כפתיחת דלת ממצב שינה למצב של כינויי אהבה הכי גדולים.

"הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו" (ישעיה י"ט א'), בספרים הקדושים האריכו שמידי שנה חוזר ומתגלה הגילוי שהיה ביציאת מצרים, וממילא מידי שנה בליל הסדר יורד הקב"ה בעצמו, "אני ולא מלאך", ומכניע הקלי' והרע שיש בעולם אשר יושב בחלל השמאלי שבלב ומכביד על האדם המבקש לעבוד את ה', ואינו מוציא אותנו לאט לאט מן הרע, כי אם "מקפץ על הגבעות", מביא עמיקתא לאיגרא רמא עד להתגלות מורא גדול זו גילוי שכינה, וענין זה נעשה בפועל בליל הסדר, רק שאם אין מתכוונים לזה באופן כזה אין יודעים מזה, אמנם כשיודעים מזה, משרישים ידיעה זו בקרב לב פנימה עד שרואים זאת בעיני חוש ממש, ואז מתפללים "כן יגיענו ה' אלוקינו למועדים ולרגלים אחרים", שימשך הזמן הנעלה הזה עוד ועוד ולא ייפסק, אשר ברור שדבר זה כבר תלוי במעשים שלנו. (הכנה לחג הפסח, ט' ניסן תשפ"ד)

ערב פסח תשפ"ד

מרכז מוסדות "בית ועד להכפיים" בארדיק

בראשות מו"ר הגה"צ הרב יצחק משה אילנר שליט"א

חגי מורש למעשה הפילה ויזע"פ רחוב חנוך 5 אשדוד רחוב רמב"ם 20

שמועיות מפגשים חוקרת וכפסיכוסידות

כולל ענייניות תפוזר לאבירים מחסלים

כולל תורה לאבירים סמינרים

מפגשים חוקרות והתמלול

מפגש "פארת יוקי"

מסגרת "ראו יקירא" חיל פסחים ד"ר יוקי מסגרת "ראו יקירא" razaykira@gmail.com

מפגשים שמועיות והודעות "קול בית ועד" 052-580-5836 ארדיק 605-312-1737

זמנים לחוה"מ פסח

אצל מו"ר שליט"א באשדוד

שחרית 9:00

מנחה 7:00

שיחה בענייני החג מיודי יום בין מנחה למעריב

מעריב וספיה"ע בזמן ר"ת (משוער)

דרשה הכנה לש"פ, ביום א' ערב שביעי של פסח בבית מו"ר בעלזא רח' רב חסדא באשדוד בשעה 12:30

שירות ותשבחות

ליל שבת הדי"מ - 11:00

ליל שביעי של פסח - 11:30 (שירת הים בחצות הלילה)

שאר זמני התפילות אפשר לשמוע בקול בית ועד' קול בית ועד' 02-580-5836

בית נוספת בית ועד להכפיים יום" - ע"ה 580668077 • סל" 052-7619658 • סל" 053-3110751 • סמן למשלוח יוקירא: שמגר 14 א' דירה 18